

Kudüs'teki

Orta Asyalı ve Hintli Sufi Hacılar

Thierry Zarcone

Thierry V. Zarcone
*Sufi Pilgrims From Central Asia
and India in Jerusalem*

Kudüs'teki Orta Asyalı ve Hintli Sufi Hacılar
© Kabalci Yayıncılık, 2011

Birinci Baskı: Nisan 2012

Yayın Yönetmeni: Murat Ceyişakar

Çevirmen: Berna Akkıyal

Kapak Tasarımı: Gökçen Yanlı

KABALCI YAYINCILIK
Eren Sok. No. 18/1 Beşiktaş 34349 İstanbul
Tel.: (0212) 236 6234-35 Faks: (0212) 236 6203
yayinevi@kabalci.com.tr www.kabalci.com.tr
internetten satış: www.kabalci.com.tr
Sertifika No. 21894

KÜTÜPHANE BILGI KARTI
Cataloging-in-Publication Data (CIP)
V. Zarcone, Thierry
Kudüs'teki Orta Asyalı ve Hintli Sufi Hacılar
1. Din 2. İslamiyet 3. Seyahatname

ISBN 978 605 527 202 9

Baskı: Ezgi Matbaası (0212) 452 2302
Sanayi Cad. Altay Sok. No. 14 Çobançeşme Yenibosna-İstanbul
Sertifika No. 12142

THIERRY V. ZARCONE
KUDÜS'TEKİ
ORTA ASYALI VE HİNTLİ
SUFİ HACILAR

Bu metin, Mart 2002'de Hayfa Üniversitesi'nde
Profesör Butrus Ebu-Manneh onuruna düzenlenen
konferansta yazar tarafından yapılan sunumun
genişletilmiş halidir.

Çevirmen: Berna Akkıyal

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	9
KISALTMALAR	10
GİRİŞ	15

1. BÖLÜM

SUFİ TEKKELERİ, İMARETLERİ VE HACILAR 28

Hacılar, Sufiler ve İmaretler.....	30
Bir Sufi Tekkeleri Ağı Mevcut Muydu?	42

2. BÖLÜM

HAC GÜZERGÂHLARINDAKİ

ORTA ASYA VE HİNT SUFİ MEZHEPLERİ 45

Nakşibendilerin Hac Yollarındaki Nüfuzu	47
Kalenderiler ve Kalenderhaneler	53

3. BÖLÜM

KUDÜSTEKİ ORTA ASYA VE HİNT TEKKELERİ 65

Özbek Tekkesi	65
Dervişlerin Kayıtları	85
Ziyaretçi Defteri	95
Özbek Tekkesi ve Nebi Musa Festivali	109
Afgan Tekkesi, el-Zaviya el-Afganiya	111
Hindiler Tekkesi, el-Zaviya el-Hunûd.....	120

SONUÇ.....	130
EK.....	132
1911-1915 / 1924-1928 / 1938-1959 YILLARINDA ÖZBEK TEKKESİ'NE ZİYARETTE BULUNANLAR	132
Notlar.....	132
KAYNAKÇA	185
DİZİN.....	197

TEŞEKKÜR

Kudüs'teki Özbek Nakşibendi Tekkesi'nin şeyhi Şeyh Abd el-Aziz'e, arşivindeki elyazmalarını ve nadir kitapları bana açtığı ve eşi Havva ile gösterdikleri eşsiz konukseverlik için şükranlarımı sunuyorum. Bu kitabın tüm özgün elyazmalarını okuyan ve çok faydalı öneriler ve eleştiriler sunan Berkeley Üniversitesi profesörlerinden Hamid Algar'a teşekkür borçluyum. Yardımları ve gösterdikleri sabırla bu kitabın ortaya çıkmasını sağlayan pek çok kişiye ve kuruma da içten teşekkürlerimi sunuyorum:

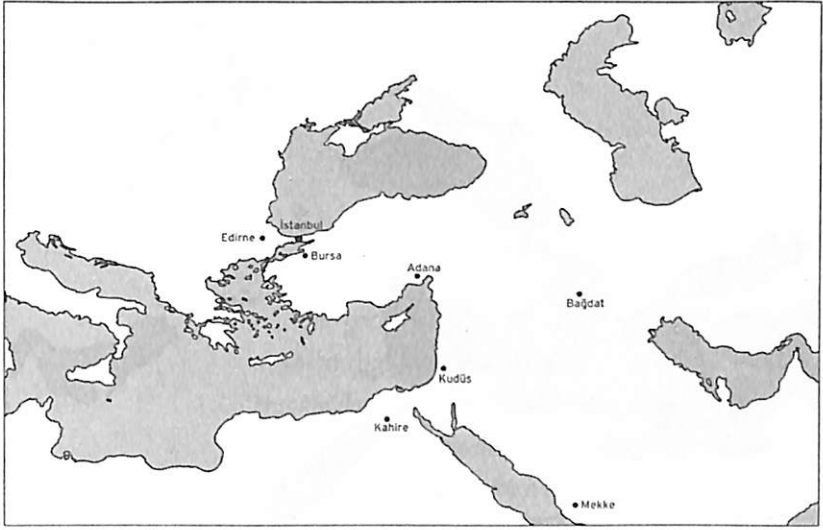
Alberto Ambrosio, O.P.; Munir Ansari ve oğlu Nazir Ansari, Hint Tekkesi'ndeki koleksiyonun yöneticileri; Hamid Algar; Baha al-Din Bukhari; Lionel Donnadiou; Christian Eeckhout O.P.; Zaim Khenc-halaoui; Donald P. Little; Hamada Masami; Alexandre Papas; Mehmet Tütüncü; Kyoto Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi; Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Araştırmaları Merkezi (SOAS) Kütüphanesi; İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi (İstanbul); Asya Derneği Kütüphanesi (Paris); College de France Kütüphanesi; The Biblical and Archeological School of Jerusalem Kütüphanesi; İstanbul'daki Dominiken Manastırı Kütüphanesi. Son olarak bu kitaba Kyoto Üniversitesi Afrika ve Güney Asya Çalışmaları Yüksek Lisans Programı'nın yeni koleksiyonunda yer veren meslektaşım ve yakın arkadaşım Tonaga Yasushi'ye minnettar olduğumu bildirmek istiyorum.

Th. V. Zarcone
Kudüs, Şubat 2009

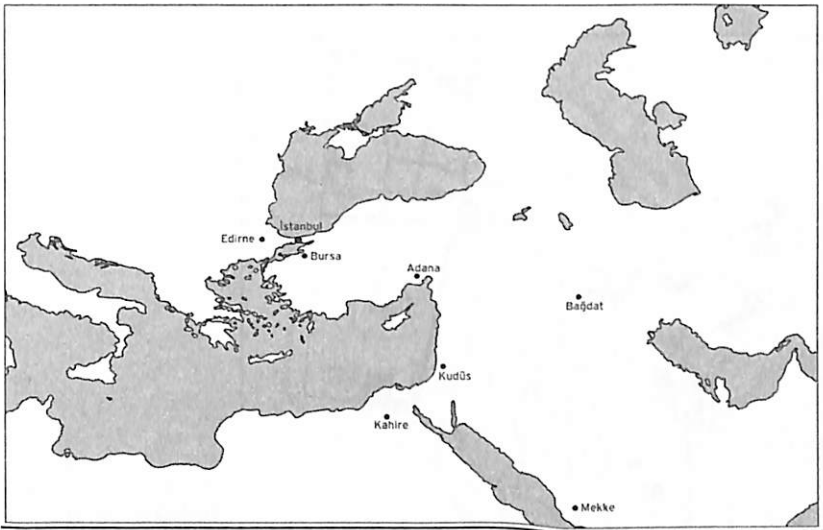
KISALTMALAR

- BVCE Başvekâlet Arşivi-Cevdet Evkâf, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İstanbul
- BBÖA Baha al-Din Buharî Özel Arşivi (Private Archives of Baha al-Din Bukhari), Ramallah.
- ATÖA Afgan Tekkesi Özel Arşivi (Private Archives of the Zawiya al-Afghâniyya), Kudüs
- HTÖA Hint Tekkesi Özel Arşivi (Private Archives of the Zawiya al-Hunûd), Kudüs
- ÖTÖA Özbek Tekkesi Özel Arşivi (Private Archives of the Zawiya al-Uzbakiyya), Kudüs

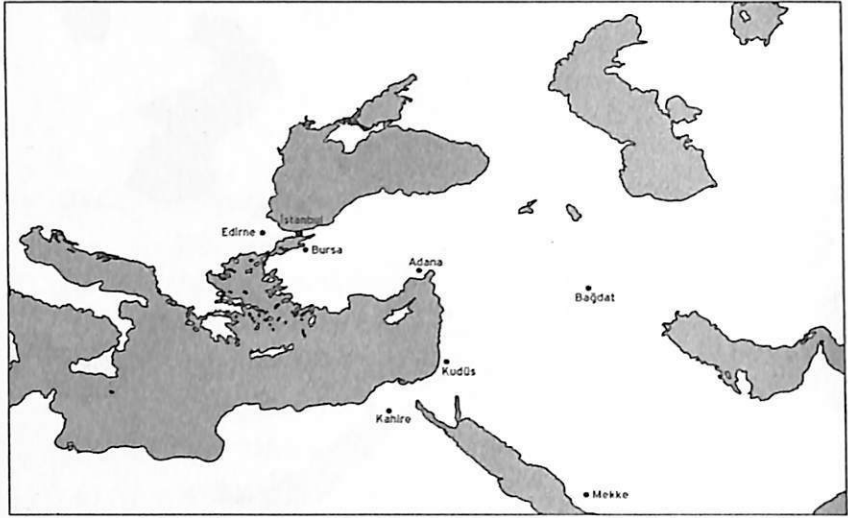

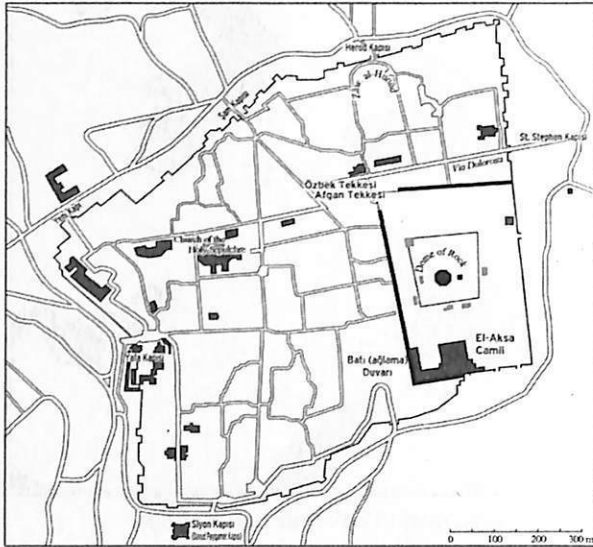
Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Özbek Tekkeleri Haritası

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Hint Tekkeleri Haritası

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Kalenderhaneler Haritası

Özbek, Hint ve Afgan Tekkeleri-nin yerlerini gösteren eski Kudüs Haritası

“Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm’dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ’ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir.”*

[Kur’an 17/1: İsrâ Suresi, 1. Âyet]

---

* Çeviri *Diyanet Vakfı Meali*’nden alınmıştır.

Kudüs'teki

Orta Asyalı ve Hintli Sufi Hacılar

Thierry Zarcone

Geniş zamanlara hükmeden belli bir dönemi, geniş sahalara yayılan belli bir coğrafyayı anlatıyor Thierry Zarcone...

Hac için Mekke'ye gidilmeye başlanmasından itibaren, hacılar Batı ve Doğu Türkistan'dan Hicaz'a varan muhtelif yolları kullandılar: Bu güzergâhlardan biri Semerkant ve Buhara'dan çıkıp Afganistan içinden geçiyordu... Genelde Rusya, Tataristan ve Kafkasya'da yaşayan Müslümanların takip ettikleri ikinci güzergâh ise Rusya'nın güneyinden geçerek Karadeniz üzerinden İstanbul'a, oradan Suriye veya Mısır'a ve nihayet Hicaz'a ulaşıyordu... Daha zahmetsiz olan bir diğer güzergâh, İran ve Bağdat üzerinden geçiyordu... Özellikle Doğu Türkistanlıların ve Fergana Vadisi'nden yola çıkan Müslümanların tercih ettikleri dördüncü güzergâh yoluyla da Himalayalar ve Keşmir üzerinden Bombay'a, oradan da Basra veya Cidde'ye ulaşılıyordu...

Elbette bu uzun ve meşakkatli yolculuğun konakları da olmalı! İşte tam burada devreye -ülkemizde de isimleri ve işlevleri aynı olan- Kudüs'teki tekkeler girmektedir. Kitabın sayfaları arasında capcanlı göreceğiniz bu merkezler Özbek Tekkesi, Afgan Tekkesi ve Hint Tekkesi'dir...

www.kabalci.com.tr

ISBN 978-605-527-202-9

15 TL

www.kabalcıyayinevi.com

Kudüs'teki

Orta Asyalı ve Hintli Sufi Hacılar

Thierry Zarcone

Geniş zamanlara hükmeden belli bir dönemi, geniş sahalara yayılan belli bir coğrafyayı anlatıyor Thierry Zarcone...

Hac için Mekke'ye gidilmeye başlanmasından itibaren, hacılar Batı ve Doğu Türkistan'dan Hicaz'a varan muhtelif yolları kullandılar: Bu güzergâhlardan biri Semerkant ve Buhara'dan çıkıp Afganistan içinden geçiyordu... Genelde Rusya, Tataristan ve Kafkasya'da yaşayan Müslümanların takip ettikleri ikinci güzergâh ise Rusya'nın güneyinden geçerek Karadeniz üzerinden İstanbul'a, oradan Suriye veya Mısır'a ve nihayet Hicaz'a ulaşıyordu... Daha zahmetsiz olan bir diğer güzergâh, İran ve Bağdat üzerinden geçiyordu... Özellikle Doğu Türkistanlıların ve Fergana Vadisi'nden yola çıkan Müslümanların tercih ettikleri dördüncü güzergâh yoluyla da Himalayalar ve Keşmir üzerinden Bombay'a, oradan da Basra veya Cidde'ye ulaşıyordu...

Elbette bu uzun ve meşakkatli yolculuğun konakları da olmalı! İşte tam burada devreye -ülkemizde de isimleri ve işlevleri aynı olan- Kudüs'teki tekkeler girmektedir. Kitabın sayfaları arasında capcanlı göreceğiniz bu merkezler Özbek Tekkesi, Afgan Tekkesi ve Hint Tekkesi'dir...

www.kabalci.com.tr

ISBN 978-605-527-202-9

15 TL

www.kabalcıyayinevi.com